

Samrådsunderlag avseende utökad verksamhet vid Cementas depå i Bålsta, Håbo kommun Uppsala län

Cementa AB, Bålsta

2015-04-15

Uppdragsnr: 411936

Dokumentnr: 574815

Rapport upprättad av

Monika Walfisz

Tel: 070-209 26 51

E-post: Monika.walfisz@dge.se

Uppdragsledare

Johnny Sjögren

070-567 37 70

johnny.sjogren@dge.se

DGE Mark och Miljö
Tel: +46 (0)771 48 00 48
E-post: info@dge.se
Hemsida: www.dge.se

Kalmar
Norra Långgatan 1
Box 258, 391 23 Kalmar
Tel: +46 (0)480 47 71 15

Göteborg
Fürstenbergsgatan 4
416 64 Göteborg
Tel: +46 (0)31 18 30 15

Malmö
Citadellsvägen 23
211 18 Malmö
Tel: +46 (0)40 685 89 90

Sammanfattning

På uppdrag av Cementa AB har DGE Mark och Miljö upprättat föreliggande samrådsunderlag rörande hamn- och depåverksamheten inom fastigheten Bista 4:28 i Bålsta, Håbo kommun, Uppsala län. Depån är en del av bolagets distributionssystem bestående av cirka sjutton depåer längs Sveriges kuster och i Mälardalen. Till depåerna fraktas cement från Slite och Degerhamn med specialbyggda fartyg.

Cementa har idag tillstånd att bedriva hamnverksamhet i Bålsta som årligen omfattar 15 anlöp av fartyg med en bruttodräktighet över 1 350 ton, men gör nu bedömningen att marknaden i regionen utvecklas i en riktning som innebär att den tillståndsgivna kapaciteten på sikt inte kommer att räcka till. Som en följd av detta påbörjar Cementa nu en tillståndsprövning för att kunna utöka sin årliga hantering. Den utökade cementhanteringen medför inga ombyggnationer av anläggningen.

Cementverksamheten bedöms maximalt medför cirka 40 fartygsanlöp per år och en årlig hantering av ca 100 000 ton cementprodukter. Utöver detta avser Cementa att upplåta delar av sin anläggning för lastning, lossning och lagring av stenkross- och grusprodukter åt annat bolag genom nyttjanderättsavtal. Denna inhyrda verksamhet bedöms årligen hantera maximalt ca 300 000 ton stenprodukter med tillkommande maximalt ca 210 anlöp vid kaj.

Cementdepån består av en silo om 6 000 ton. Mottagningsanläggningen är cementsortförreglad mellan båt och transportsystem med en kapacitet om 120–200 ton/timme. Cementen sänds med pneumatik från båten via en transportledning till silon. Den lagerhållna cementen lastas ut i bulk till lastbil. Utlastningsanläggningen har en kapacitet om cirka 140–180 ton/timme och omfattar bland annat utrustning i form av en fordonsvåg, två stycken utlastningsbälgar samt automatiksystem för kvalitetssäkring.

Hanteringen av stenprodukter sker inom Cementas verksamhetsområde med en maximal lagringskapacitet om ca 80 000 ton. För verksamheten krävs en lossningsficka, transportband samt 1–2 hjullastare. Lossningsficka och transportband nyanläggs för ändamålet.

Depån planeras att vara öppen helgfri måndag–torsdag 05.00–22.00 och helgfria fredagar 05.00–15.30. Lastning på annan tid kan i undantagsfall ske efter särskild överenskommelse med depåansvarig. Lossning av båtar förekommer även nattetid.

Den planerade verksamheten samt anslutande transportarbete ger upphov till miljöaspekter såsom utsläpp till luft och vatten, kemikalie- och avfallshantering samt buller. Den kommande miljökonsekvensbeskrivningen kommer på ett objektiva sätt att beskriva och bedöma de effekter och konsekvenser som de identifierade miljöaspekterna kan medföra för omgivningen, för de närboende och för identifierade skyddsområden.

DGE Mark och Miljö

Malmö

Upprättad av

Uppdragsledare

Monika Walfisz

Johnny Sjögren

Versionsförteckning

Nr	Datum	Kommentar
1	2015-04-15	Originalversion

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
2	Administrativa uppgifter	5
3	Omfattning	5
4	Tidigare beslut.....	6
5	Verksamhetsbeskrivning	6
5.1	Cementdepå	6
5.2	Inhyrd verksamhet	7
5.3	Hamn - kaj	7

5.4	Landtransporter.....	8
6	Miljöaspekter.....	8
6.1	Utsläpp till luft.....	8
6.2	Utsläpp till vatten.....	8
6.3	Kemikalieanvändning.....	9
6.4	Avfall.....	9
6.5	Buller.....	9
6.6	Markförorening.....	9
7	Omgivningsbeskrivning.....	9
7.1	Skyddade områden.....	10
7.1.1	Vattenskyddsområde.....	10
7.1.2	Strandskydd.....	10
7.1.3	Område av riksintresse.....	10
7.1.4	Natura 2000-område.....	11
7.1.5	Kultur.....	11
8	Miljökonsekvenser.....	11
9	Samråd.....	11

Bilagor

Bilaga 1 Karta över förekommande områden av riksintresse

Bilaga 2 Karta över förekommande Natura 2000-område

1 Inledning

På uppdrag av Cementa AB (Cementa) har DGE Mark och Miljö (DGE) upprättat föreliggande samrådsunderlag rörande hamn- och depåverksamheten inom fastigheten Bista 4:28 i Bålsta, Håbo kommun, Uppsala län (se Figur 1 och Figur 2 nedan).

Cementas depå i Bålsta etablerades i början av 1970-talet och har fram till 2012 varit i drift och årligen, via kaj, tagit emot cementprodukter från bolagets produktionsanläggningar på Öland och Gotland för distribution med lastbil till en lokal marknad.

I samband med införandet av miljöbalken, 1999, kom landets hamnanläggningar att omfattas av kravet på tillståndsprövning som en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens 9 kap. Efter genomförd prövning fick depån, i oktober 2009, tillstånd att bedriva hamnverksamhet som årligen omfattar 15 anlöp av fartyg med en bruttodräktighet över 1 350 ton.

Cementa bedömer nu att marknaden i regionen utvecklas i en riktning som innebär att den tillståndsgivna kapaciteten inte på sikt kommer att räckas till. Som en följd av detta påbörjar Cementa här en tillståndsprövning för att kunna utöka sin årliga hantering och ta emot fler fartygsanlöp. Samtidigt möjliggör Cementa för ytterligare nyttjande av anläggningen genom att hyra ut vissa delar för hantering av stenprodukter. Även denna verksamhet omfattas av föreliggande samrådsunderlag.

Figur 1. Översiktsskarta.

Figur 2. Detaljkarta över verksamheten.

2 Administrativa uppgifter

Verksamhetsutövare för den aktuella anläggningen är Cementa AB. Cementa AB är registrerat som ett svenskt aktiebolag, som ägs till hundra procent av HEIDELBERG CEMENT Group, Tyskland.

Organisationsnummer: 556013-5864

Adress huvudman: Marieviksgatan 25
Box 47210
100 74 Stockholm

Besöksadress: Kalmarleden

Fastighetsbeteckning: Bista 4:28

Kontaktperson: Martin Ekstrand

Kommun och län: Håbo kommun, Uppsala län.

Tillsynsmyndighet: Miljökontoret, Håbo kommun

Tillämplig SNI-kod: 63.10, Hamn där trafik medges för fartyg med en bruttodräktighet på mer än 1 350 ton.

3 Omfattning

Cementa AB:s depå i Bålsta är en del av bolagets distributionssystem bestående av cirka sju ton depåer längs Sveriges kuster och i Mälardalen. Till depåerna fraktas cement från Slite och Degerhamn med specialbyggda fartyg. Distributionssystemet minskar behovet av långväga landtransporter.

Beroende på lokal variation i efterfrågan av cement varierar de hanterade cementvolymerna i depåerna. Närliggande depå kan, vid tillfälligt ökad efterfrågan, täcka upp för en annan depå i närheten och därmed reglera för lokala fluktuationer i marknadens behov.

Depån i Bålsta har idag tillstånd att hantera 30 000 ton cement per år, men de senaste åren har hanteringen snarare varit i storleksordningen 2 000–5 000 ton, och sedan 2013 har verksamheten helt stått stilla. Nedgången och stilleståndet beror på att kajen delvis rasat och den har därför inte varit möjligt att angöra för lossning av cement.

En anmälan om vattenverksamhet för att renovera kajen lämnades in till Länsstyrelsen i Uppsala län 2015-03-20. En upprustning av kajen kommer att ske under våren/sommaren 2015 och därefter kan verksamheten återupptas.

För de närmaste åren uppskattas behovet av cement i regionen att öka. Kapaciteten i Stockholmsdepån, som ligger närmast belägen, är fullt utnyttjad och kan inte täcka upp för en ökad efterfrågan. Att istället nyttja depån i Bålsta mer effektivt med en utökad trafik över kaj skulle vara en möjlighet att hålla nere landbaserade transporter från andra depåer längre bort. Förutom renoveringen av kajen krävs inga andra ombyggnader för den ökade cementhanteringen.

Cementas utökade verksamheten bedöms maximalt medför cirka 40 fartygsanlöp per år och en årlig hantering av ca 100 000 ton cementprodukter. Utöver detta avser Cementa att upplåta delar av sin anläggning för lastning, lossning och lagring av stenkross- och grusprodukter åt annat bolag genom nyttjanderättsavtal. Denna inhyrda verksamhet bedöms årligen hantera maximalt ca 300 000 ton stenprodukter med tillkommande ca 210 anlöp vid kaj. För verksamheten krävs nyetablering av en lossningsficka samt ett ca 300 meter långt transportband. Nyttjande av depån för stenkross- och grusprodukter medför minskade regionala landtransporter och därmed mindre total miljöpåverkan.

Som en följd av den totala hamn- och depåverksamheten uppstår även lastbilstransporter för distribution till slutkund.

4 Tidigare beslut

Anläggningen har ett tillstånd enligt 9 kap miljöbalken från 2009-10-01 som medger 15 anlöp per år och en årlig hantering av 30 000 ton cement. En provotidsredovisning avseende buller har genomförts och slutligt villkor beslutades 2011-03-10.

Från tiden då anläggningen etablerades finns också en vattendom meddelad från Österbygdens Vattendomstol. Domen är daterad 1971-10-14 och medger tillstånd att anlägga en kaj inom fastigheten samt att utföra erforderlig muddring.

En anmälan om vattenverksamhet inlämnades till länsstyrelsen i mars 2015 avseende reparationer av befintlig kaj.

5 Verksamhetsbeskrivning

5.1 Cementdepå

Depån som uppfördes 1972 tar emot, lagrar och levererar cement direkt till kund som bulkvara. Mottagningen sker från specialfartyg och utleveranserna sker med bulkbil. Vidare ingår en administrativ del som omfattar ordermottagning, utvägning, registrering och utskrift av leveranssedlar.

Mottagningsanläggningen är cementsortförreglad mellan båt och transportsystem med en kapacitet om 120–200 ton/timme. Cementen sänds med pneumatik från båten via en transportledning om ca 130 meter till silon. Lossningen övervakas kontinuerligt av personal från fartyget.

Depåanläggningen består av en silo om 6 000 ton som är försedda med dubbla överfyllnadsvakter. För indikering av nivåer av cement finns ”låg nivå”, ”hög nivå” samt ”hög nivå” med akustiskt larm. I silon sker avdamningen direkt till filter och det avskilda dammet leds tillbaka till silon.

Den lagerhållna cementen lastas ut i bulk till lastbil. Utlastningsanläggningen har en kapacitet om cirka 140–180 ton/timme och omfattar bland annat följande utrustning:

- fordonsvåg,
- två stycken utlastningsbälgar samt
- automatiksystem för kvalitetssäkring.

Utlastningen är automatiserad och utförs av chaufförerna enligt instruktionerna i chaufförsmappen. Avdamningen av utlastningsbälgarna leds tillbaka till silofiltret.

Depån planeras att vara öppen helgfri måndag–torsdag 05.00–22.00 och helgfria fredagar 05.00–15.30. Lastning på annan tid kan i undantagsfall ske efter särskild överenskommelse med depåansvarig. Lossning av båtar kan dock förekomma även nattetid.

Depåverksamheten omfattas, liksom bolagets övriga depåer samt de tre fabriker i Degerhamn, Skövde och Slite, av Cementa AB:s certifierade miljö- och kvalitetsledningssystem.

5.2 Inhyrd verksamhet

Inom Cementas verksamhetsområde avsätts ytor för hantering av sten- och grusprodukter. Produkterna tas emot från specialfartyg via ett ca 300 meter långt transportband. Utleveranserna sker med bulkbil efter lassning med hjullastare. Inom området kommer det att iordningställas en lossningsficka och ytor för lagring av sammanlagt maximalt ca 80 000 ton produkter vid ett och samma tillfälle.

Den inhyrda verksamheten kommer att följa samma öppettider som Cementa. Lossning av fartyg sker normalt dag- och kvällstid, 7–22.

5.3 Hamn - kaj

Till Cementa AB:s hamn, en kaj som består av fyra dykdalber med sammanlänkande landgångar, kommer ca 250 fartyg att anlöpa per år. Lossningen, som tar cirka 20–24 timmar för cementleveranser och ca 2–5 timmar för stenkross- och grusprodukter, övervakas kontinuerligt av personal ombord på fartyget och av depåpersonal. Befintliga skruvar och bandtransportörer, som tidigare har utnyttjats för utlastning av grus, sten och säd kommer att monteras ned. Ett nytt transportband för lossning av stenprodukter ersätter det gamla.

5.4 Landtransporter

Från anläggningen transporteras cement och stenprodukter med lastbil maximalt cirka 87 gånger per arbetsdag vid en volym på cirka 400 000 ton (förutsatt 46 arbetsveckor/år). Beaktat att varje uttransport föregås av en tom lastbil in bedöms sammantaget de dagliga transportrörelserna uppgå till ca 174 stycken. Transportbehovet förändras proportionellt mot volymhanteringen om inga förändringar vidtas. Vissa mindre leveranser av utrustning till anläggningen sker också med bilar.

Landtransporter går i huvudsak närmaste väg till E18, även om vissa lokala kunder i Bålsta förekommer. Kalmarleden som i Bålsta övergår i S. Bålstavägen utgör kortaste väg till E18 och är upptagen som en sekundär transportled för farligt gods i den fördjupade översiktsplanen.

6 Miljöaspekter

Den planerade verksamheten samt anslutande transportarbete ger upphov till såväl direkta som indirekta miljöaspekter. Nedan följer en genomgång av de olika aspekter som har identifierats: utsläpp till luft och vatten, kemikalie- och avfallshantering samt buller och markföroreningar.

6.1 Utsläpp till luft

Utsläppen till luft från verksamheten består huvudsakligen av stoft från själva depåanläggningen. Indirekta utsläpp utgörs av koldioxid, kväveoxider, kolväten och partiklar från transportfordon och fartyg som används inom anläggningen.

För avdampning av cementsilos vid lossning är två dammfilter installerade. Vidare finns filter för bälgarna vid utlastning av cement. Filtrens funktion övervakas enligt rutin. Det avskilda dammet från silo och bälgar leds tillbaka till silon. Med installerade softavskiljare förutsätts att stoftutsläppen underskrider 20 mg/m^3 ntg. Andra stoftutsläpp bedöms inte kunna uppstå då cementen hanteras i slutna system. Utsläpp från anslutande transportarbete kan komma att beräknas i kommande miljökonsekvensbeskrivning med utgångspunkt från omfattningen och emissionsfaktorer.

Hantering av sten- och grusprodukter kan ge upphov till viss damning. Utredningar kring detta kan komma att utföras inför kommande miljökonsekvensbeskrivning.

6.2 Utsläpp till vatten

Utsläpp till vatten kan förekomma som kondensvatten från kompressorer och sanitetsavlopp via anläggningens spillvattensystem till kommunalt reningsverk. Fastighetens spillvattensystem är anslutet till Gyprocs före avledning till kommunalt system.

6.3 Kemikalieanvändning

För anläggningens drift och tillsyn kommer endast kemikalier som finns redovisade i bolagets centrala kemikalieregister att användas. Vidare sker hanteringen i enlighet med gällande rutiner inom verksamheten och varublad finns. Bland de kemikalier som kan komma att användas inom anläggningen i Bålsta, huvudsakligen bestående av olja och fett, finns inga upptagna på OBS- och begränsningslistan. Lagringen av kemikalierna sker i ett avloppslöst utrymme.

6.4 Avfall

Avfall som uppkommer vid verksamheten kommer att sorteras i fraktionerna brännbart, cement, metallskrot, lysrör och spillolja. Mindre mängder spillolja samt kasserade oljefilter hanteras som farligt avfall och transporteras till godkänd omhändertagare.

6.5 Buller

Buller uppkommer i verksamheten vid in- och utlastning. Liksom nämnts under verksamhetsbeskrivningen håller depån öppet för utlastning helgfri måndag–torsdag 05.00–22.00 och helgfria fredagar 05.00–15.30. Lossning av fartygen förekommer även nattetid. I väntan på ny vägledning från naturvårdsverket avseende industribuller finns idag en övergångsvägledning som kommer att beaktas. Inför kommande miljökonsekvensbeskrivning kan bullerutredningar komma att genomföras för att verifiera att övergångsvägledningen eller, om så är möjligt, den nya permanenta vägledningen, innehålls.

6.6 Markförorening

Produktionsområdet har inte varit föremål för några speciella undersökningar avseende eventuella föroreningar i marken.

7 Omgivningsbeskrivning

Anläggningen är belägen i södra Bålsta på fastigheten Bista 4:28 i Håbo kommun. Området är detaljplanelagt för industriändamål och något förslag på ändrad markanvändning finns inte i enlighet med den fördjupade översiktsplanen för Bålsta. Inom industriområdet där anläggningen är belägen finns även Gyprocs anläggning för produktion av gipsskivor med tillhörande kaj samt ytterligare verksamheter norrut längs Kalmarleden. Närmaste bostäder förekommer i Bistaborg, ca 100 meter söder om anläggningen, samt längs Bistaborgsvägen och i Lilla Bista och en konferensanläggning är belägen nordost om industriområdet.

Depån och den tillhörande kajen är beläget vid kusten i den västra delen av Kalmarviken som är en del av Mälaren. Norr om kajen, längst in i Kalmarviken, ligger en småbåtshamn och tvärs över viken, i nordost, förekommer småhusbebyggelse och en badstrand – Kalmarsandsbadet, ett av de två förekommande kommunala badplatserna i kommunen. Vidare söderut längs den östra strandkanten, vid en befintlig täkt vid Toresta i Upplands Bro kommun, planerar NCC att ta emot och bearbeta bergmaterial som uppstår vid anläggandet av Förbifart Stockholm. För detta ändamål finns ett pågående ärende avseende en ansökan om att få anlägga ett berglager, en kaj i strandområdet och en väg upp till berglagret.

7.1 Skyddade områden

I området kring anläggningen förekommer skyddade områden som exempelvis Natura 2000-områden, vattenskyddsområden och enstaka fornlämningar samt olika områden av riksintressen för exempelvis naturvården, friluftslivet och fisket. En översiktlig beskrivning görs nedan.

För att säkerställa en god miljö över tid finns miljö kvalitetsnormer fastställda för luft och vatten som behöver tas hänsyn till i prövningen. Dessa tillsammans med nationella och regionala miljömål beskrivs närmare i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

7.1.1 Vattenskyddsområde

Mälaren fungerar som vattentäkt för mer än två miljoner människor spridda i flera kommuner. Det finns i dag flera vattenskyddsområden för olika delar av Mälaren. I enlighet med den fördjupade översiktsplanen för Bålsta tätort ingår Kalmarviken i ett föreslaget nytt primärt vattenskyddsområde, Bålsta. Håbo kommun har valt att använda det angränsande vattenskyddsområdet Östra Mälarens föreskrifter som utgångspunkt i arbetet med föreskrifterna för Bålsta vattentäkt. Här framgår bland annat att ny verksamhet och hantering som innebär risk för vattenförorening inte får ske. Befintliga verksamheter eller hantering ska bedrivas så att risk för vattenförorening minimeras.

7.1.2 Strandskydd

Det generella strandskyddet för den aktuella kustremsan är upphävt sedan tidigare.

7.1.3 Område av riksintresse

Närmast område av riksintresse för naturvården utgörs av Rösaringsåsen (NRO01016). Området är i första hand beläget på land men angränsar till Kalmarviken i dess sydöstra del. Den distinkta och mäktiga åsformen samt de fossila strandvallarna och strandterrasserna är av högsta värde från geovetenskaplig synpunkt.

Överlappande med detta område finns även ett område av riksintresse för kulturmiljövården, Låssa, en centralbygd i viktig korsning mellan norra mälarvägen och den forna vattenleden Birka-Uppsala. Här finns unik fornlämningsmiljö med gravfält som visar på en omfattande bosättning från bronsåldern till vikingatiden.

Mälaren med öar och strandområden är utpekad som riksintresse för det rörliga friluftslivet och inom detta får fritidsfiske med handredskap ske utan fiskekort. Exakta gränser för riksintresset har inte fastlagts, så det går inte att säga huruvida Cementas hamnanläggning ligger inom området eller ej.

Mälaren är också av riksintresse för yrkesfisket och ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande. Yrkesfiske sker i Mälaren av bland annat gös, siklöja, abborre, asp, ål och lake. Några uppgifter om ett aktivt yrkesfiske i Kalmarviken har inte stått att finna. Enligt översiktsplanen för Upplands-Bro kommun (2001) förekommer potentiellt viktiga område för reproducerande fisk i de grundare vattnen utanför Kalmarviken.

Farleden i Kalmarviken, som sträcker sig förbi Cementas och Gyprocs kajer in till småbåtshamnen, är av riksintresse för sjöfarten.

En illustration av förekommande områden av riksintresse går att finna i bilaga 1.

7.1.4 Natura 2000-område

Områden utpekade enligt art- och habitatdirektivet, s.k. Natura 2000-områden förekommer i vattenområdena utanför Kalmarviken samt på land sydväst och sydost om anläggningen, se bilaga 2 för karta.

7.1.5 Kultur

Närmaste fornlämning finns i form av en runristning ca 200 meter norr om anläggningen.

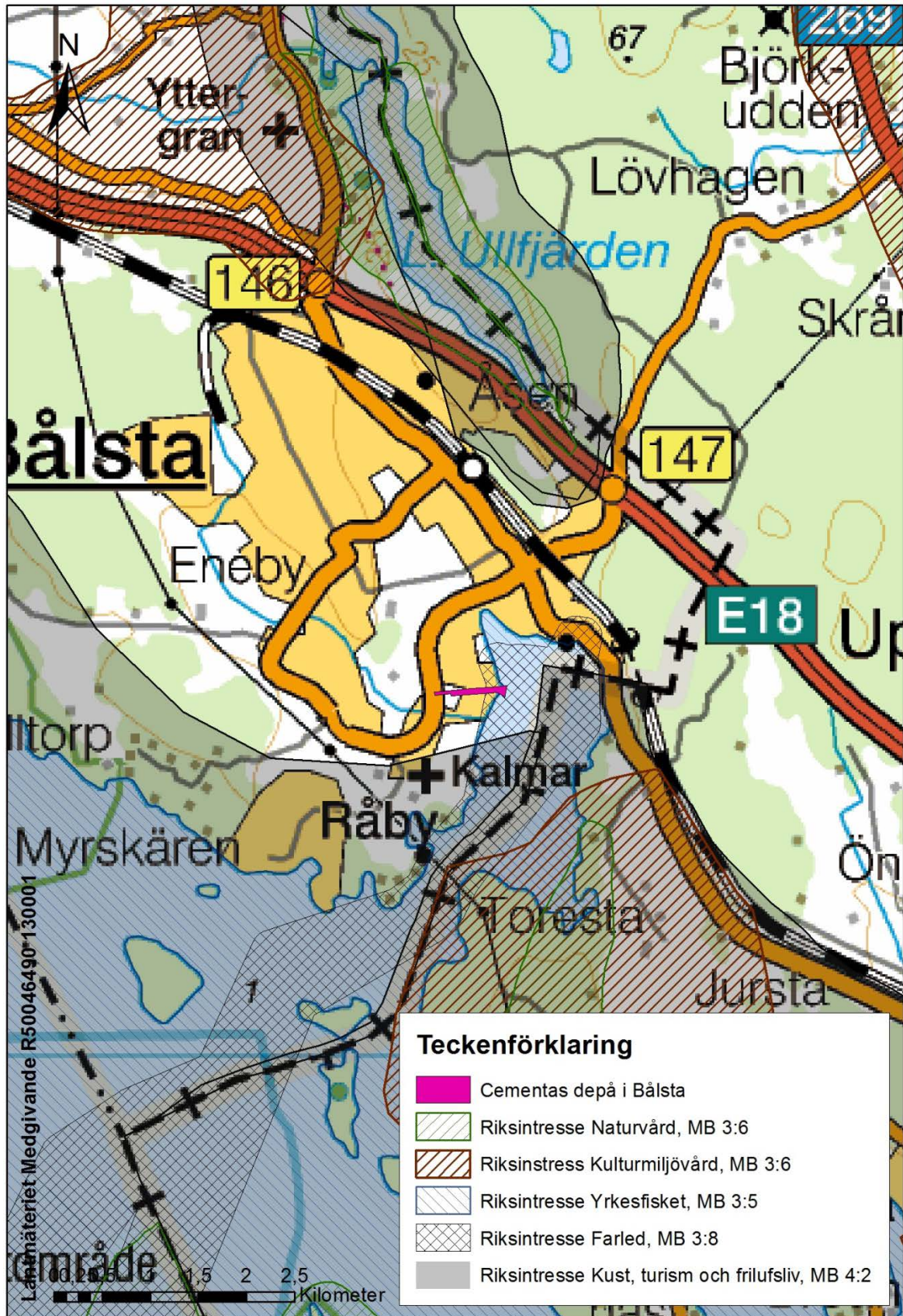
8 Miljökonsekvenser

Miljökonsekvensbeskrivningen kommer på ett objektivt sätt att beskriva och bedöma de effekter och konsekvenser som de identifierade miljöaspekterna kan medföra för omgivningen, för de närboende och för de identifierade skyddsområdena och riksintressena. Aspekter för miljö, hälsa och säkerhet kommer därvid att beaktas. Detta vägs mot nollalternativet, vilket i föreliggande fall definieras som tillståndsgiven verksamhet och ligger till grund för en bedömning av den valda lokaliseringen. Avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen kommer att kopplas till fastigheten samt transportarbetet i omedelbar närhet till denna.

9 Samråd

Samråd med enskilda berörda avses ske genom informationsbrev till de närmaste grannfastigheterna samt med allmänheten genom annonsering i dagspress.

BILAGA 1 – Förekommande områden av riksintresse

BILAGA 2 – Förekommande Natura 2000-områden

